

ФУРЦОВА

Вікторія Анатоліївна
vikfursova@gmail.com

УДК 657.1

ДАО

Мінь Шон
liberty9x.hn@gmail.comАКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО
ОБЛІКУ В КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУACTUAL PROBLEMS OF PROVIDING OF
MANAGEMENT ACCOUNTING IN THE
COMMERCIAL BANK

к.е.н., доцент кафедри
фінансів та аудиту, Націо-
нальний аерокосмічний
університет ім. М.С.
Жуковського "Харківський
авіаційний інститут"

магістр, Національний аеро-
космічний університет ім.
М.С. Жуковського "Харків-
ський авіаційний інститут"

Необхідною складовою для прийняття управлінських рішень в умовах ризику є наявність системи управлінського обліку в банку, що дозволяє підвищити ефективність його роботи й фінансову стійкість. У статті досліджуються проблеми, які виникають у процесі впровадження системи управлінського обліку у банках, виділені проблеми фінансового і часового характеру.

Необходимым элементом для принятия управленческих решений в условиях риска является наличие системы управленческого учета в банке, позволяющей повысить эффективность его работы и финансовую устойчивость. В статье исследуются проблемы, возникающие в процессе внедрения системы управленческого учета в банках, выделены проблемы финансового и временного характера.

A necessary component for making management decisions in risk conditions is a system of management accounting in the bank, allowing to increase its efficiency and financial stability. The article examines the problems associated with providing of the system of management accounting in the bank highlighted the financial problems and temporary nature.

Ключові слова: проблема, банк, управлінський облік, організаційна структура, фахівець, управління

Ключевые слова: проблема, банк, управленческий учет, организационная структура, специалист, управление

Keywords: problem bank management accounting, organizational structure, professional management

ВСТУП

Поєднання політичної та фінансової кризи в Україні спричинило погіршення якості кредитного портфеля, збільшення резервів, вплив депозитів, що негативно позначилося на фінансовій стабільності банківської системи і призвело до появи збитків у комерційних банках. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває впровадження в комерційних банках системи управлінського обліку, як основного джерела інформації для прийняття ефективних управлінських рішень, спрямованих на мінімізацію ризиків. Однак під час постановки управлінського обліку можуть виникнути ряд проблем, що уповільнює процес його впровадження і знижує його ефективність. Це й зумовило актуальність дослідження.

На сьогоднішній день існує значна кількість фундаментальних теоретичних досліджень щодо впровадження управлінського обліку, але більшість з них присвячена постановки управлінського обліку на підприємствах. У банківських установах питанням щодо теоретико-методологічних основ організації системи управлінського обліку приділяється значно менше уваги. Так, серед зарубіжних і вітчизняних дослідників, які досліджували ці питання можна виділити: Л. Водяник, О. Васюренко, О. Карпенко,

Л. Кіндрацька, О. Коренєва, О. Крещенко, В. Ричаківська, В. Волошин, Н. Зяброва, М. Бобилева, І. Святенко та ін. Проте, недостатньо висвітленими залишаються питання стосовно проблем, які виникають під час постановки управлінського обліку в комерційних банках, що і актуалізувало тему даного дослідження.

МЕТА РОБОТИ

Метою дослідження є вивчення проблем, які виникають під час впровадження системи управлінського обліку в комерційних банках.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

РЕЗУЛЬТАТИ

Система управлінського обліку дозволяє аналізувати діяльність банку, як в цілому, так і за окремими напрямками, а також робити прогноз його розвитку на різних етапах, а також на рівнях конкретних банківських продуктів. Серед основних факторів, що обумовлюють необхідність впровадження і використання системи управлінського обліку в банках, виділяють: підтримання подальшого розвитку та планування; отримання оперативних і прогнозних

даних про результати функціонування; проведення порівняльного аналізу окремих банківських продуктів; управління ризиками; прийняття рішень щодо встановлення ціни на банківські продукти, а також із розширення або купівлі нового бізнесу [1].

Впровадження управлінського обліку являє собою складний процес, в результаті якого можуть виникнути ряд проблем. Одна з основних проблем, на думку більшості авторів, обумовлена теоретико-методологічним аспектом, що полягає в недостатньому розумінні сутності, ролі і місця управлінського обліку в установі, а також відсутності методик і практичних розробок в сучасній літературі з управлінського обліку [2-4]. Також деякими дослідниками відзначається проблема протиставлення функцій, методів і об'єктів управлінського обліку відповідним елементам контролінгу в розрізі оперативної і стратегічної частини [3].

На даний час в нормативно-правовій базі України відсутнє чітке визначення категорії «управлінський облік». Так, у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» управлінський (внутрішньогосподарський) облік розуміється як «... система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством» [5]. У Методичних рекомендаціях щодо процесу організації управлінської звітності в українських банках надається таке визначення управлінського обліку як «...сукупність принципів, методик і процедур збору, оброблення і формування фінансової інформації про діяльність банку за об'єктами управління та складання звітності для забезпечення внутрішнього процесу прийняття керівництвом банку управлінських рішень» [6]. В Положенні про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України управлінський облік визначають як діяльність банку, яка ведеться ним з метою забезпечення потреб в інформації для внутрішнього користування, виходячи зі специфіки та особливостей функціонування й структури управління [7].

Аналіз зазначених термінів свідчить про те, що управлінський облік забезпечує господарюючих суб'єктів інформацією, необхідною для прийняття на її основі управлінських рішень.

У сучасній економічній літературі серед дослідників також відсутня єдина думка щодо визначення сутності «управлінський облік», у зв'язку чим його визначають як: виробничий облік витрат; елемент системи управління підприємством; напрям бухгалтерського або фінансового обліку; елемент інформаційної структури; система контролінгу [2; 8; 9].

Найбільш повним, на наш погляд є визначення Т. Карпової, в якому під управлінським обліком розуміється забезпечення внутрішніх користувачів даними про витрати, доходи, процеси нормування, планування, контролю, аналізу та їхньої систематизації для прийняття оперативних управлінських рішень і координації проблем розвитку організації в майбутньому [10].

Оскільки на діяльність комерційного банку значний вплив мають зовнішні фактори (політичні, економічні, соціальні та ін.), то виникає необхідність

акцентувати більше уваги на ризиках і розробляти різні методики оцінювання кредитних, фінансових, валютних та ін. ризиків.

Серед інших проблем, які також часто зустрічаються в процесі впровадження управлінського обліку можна виділити організаційні та управлінські проблеми [2; 4]. До організаційних відносяться проблеми, які пов'язані зі способом організації системи управлінського обліку та організаційною структурою установи.

У дослідженнях, присвячених управлінському обліку виділяють кілька способів організації постановки системи управлінського обліку [4]: використання власних кадрів установи; залучення нових фахівців з управлінського обліку в штат; використання фахівців з боку за договором аутсорсингу. Проте, в силу такої специфічної особливості банку, як банківська таємниця, останній спосіб не підходить. При використанні перших двох способів у банку можуть виникнути проблеми з підбором і оцінкою кваліфікації співробітників, які займаються впровадженням і веденням управлінського обліку.

Відзначимо, що відсутність в банках чіткої організаційної структури також уповільнює процес постановки системи управлінського обліку, що може відбитися у відставанні на інших ділянках роботи і помилковому виділенні всередині банківської установи центрів відповідальності і центрів витрат. Більше того, наявність широкої філіальної мережі по всій країні вимагає впровадження управлінської звітності за сегментами, що обумовлює необхідність розробки методичних рекомендацій, автоматизованих інформаційних систем, а також систем управління для облікових і аналітичних відділів банку з боку галузевого управління.

Серед управлінських проблем можна виділити: відсутність розуміння керівником і працівниками компанії даного виду роботи; відсутність в компанії цілісної ідеологічної концепції, що забезпечує функціонування колективу як єдиного цілого, відносин поваги і взаємної допомоги, відповідальності за надані дані; необхідність введення регулярного менеджменту [2].

У своєму дослідженні, А. Букреев та І. Рощупкіна, крім організаційно-управлінських і методичних проблем вказують також на інформаційно-технологічні та психологічні проблеми, що виникають під час постановки управлінського обліку [4]. Так, інформаційно-технологічні проблеми пов'язані з відсутністю необхідного технічного забезпечення (програмного забезпечення, сучасної комп'ютерної техніки) для ефективної роботи системи управлінського обліку. Психологічні проблеми під час постановки системи управлінського обліку полягають в недовірі колективу щодо запровадження нововведень, в неготовності співробітників і керівництва до переходу на нові умови роботи, що призводить до виникнення конфліктів. Для ефективного впровадження системи управлінського обліку важливим є розуміння співробітниками і менеджментом компанії того, що це тривалий процес, який вимагає значних часових і трудових витрат.

Більшість авторів сходяться на думці, що процес постановки управлінського обліку є трудомістким, тривалим і витратним процесом [2; 4; 8; 10], у зв'язку з чим, доцільним на наш погляд, є виділення проблем фінансового та часового характеру. Фінансова проблема полягає в нестачі коштів при впровадженні та подальшої організації управлінського обліку в банку, що може уповільнити або знизити очікувану ефективність від його впровадження. У свою чергу, проблема часового характеру, пов'язана з перевищенням фактично витраченого часу на впровадження системи управлінського обліку над плановими показниками, що може призвести до додаткових витрат і підвищити рівень психологічних проблем у банку.

ВИСНОВКИ

Необхідно відзначити, що проблеми під час постановки системи управлінського обліку в комерційному банку будуть виникати на всіх етапах її впровадження (підготовчому, методичному, організаційному і технічному), що обумовлює необхідність постійного контролю над даним процесом. Так, на підготовчому етапі проводиться діагностика зовнішнього середовища та існуючої організаційної структури банку, розробляється макет майбутньої системи управлінського обліку і створюється графік його впровадження. На даному етапі виявляються такі проблеми, як «зайві» бізнес-процеси, повторення функцій, ризику відтоку інформації та ін. В рамках методичного етапу розробляються документи, що регламентують систему управлінського обліку: облікову політику, форми первинних та зведених документів за об'єктами управлінського обліку, плану рахунків, графіка документообігу та ін. На організаційному етапі виділяються суб'єкти управління та їх функції в системі управлінського обліку, що обумовлює появу проблем, пов'язаних з кваліфікацією фахівців і управлінським аспектом. На технічному етапі - обираються технічні засоби, за допомогою яких буде працювати система управлінського обліку, що може викликати проблеми, зумовлені використанням застарілого програмного забезпечення або комп'ютерного обладнання. При цьому для забезпечення банківської таємниці певних груп даних, обов'язковою умовою є чітке адміністрування з розмежуванням доступу аж до певних таблиць, форм і звітів.

Керівникам також необхідно розуміти, що психологічні, фінансові та проблеми тимчасового

характеру присутні на всіх етапах постановки управлінського обліку. Крім того для забезпечення ефективної постановки системи управлінського обліку керівники повинні бути самі зацікавлені в її впровадженні та активно брати участь в усуненні всіх труднощів, які виникають.

Список використаних джерел

1. Зяброва Н. П. Концепция постановки управленческого учета в банковском секторе / Н.П. Зяброва // Научный журнал КубГАУ. – 2013. – № 87. – С. 1-10.
2. Войко Д.В. Сущность управленческого учета и его место в управлении предприятием. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.upruchet.ru/articles/2010/3/4022.html>.
3. Вахрушина М. А. Проблемы и перспективы развития российского управленческого учета / М. А. Вахрушина // Международный бухгалтерский учет. – 2014. – № 33 (327) – С. 12-23.
4. Букреев А. М. Внедрение системы управленческого учета на предприятии: практический аспект/ А. М. Букреев, И. В. Рошупкина // ИнВестРегион. – 2006. – №5. – С. 19-24.
5. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Прийнятий Верховною Радою України 16.07.1999 № 996-XIV // Відомості Верховної Ради України, 1999, №40. – ст.365
6. Методичні рекомендації до організації процесу формування управлінської звітності в банках України, схвалено Постановою НБУ від 06.09.2007 № 324. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0324500-07>.
7. Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України, затверджено Постановою Правління НБУ від 30.12.1998 № 566. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0056-99>.
8. Бобиль В.В. Становлення та розвиток сучасного управлінського обліку у банківській діяльності / В.В. Бобиль // Банківська справа. – 2008. – № 5 (83). – С. 20-28.
9. Святенко І.М. Формування системи управлінського обліку у банківських установах/ І.М. Святенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – №5. – С.201-2015
10. Карпова Т.П. Управленческий учет: учебник/ Т.П. Карпова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 351 с.